

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในปัจจุบันข้อพิพาททางอาญาที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมไทย โดยหลักแล้วผู้ที่อยู่ในภาวะเป็นคดีความทุกฝ่ายย่อมต้องการได้รับความเป็นธรรมในเวลาอันรวดเร็ว เพราะคดีอาญามีลักษณะที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง หากกระบวนการยุติธรรมล่าช้า ผู้มีส่วนได้เสียในคดี ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้เสียหาย ฝ่ายผู้ต้องหา หรือสังคมโดยรวม ย่อมได้รับความเสียหายทั้งต่อส่วนตัวและความสงบสุขของสังคม รัฐจำเป็นต้องหามาตรการทางกฎหมายใหม่เพื่อลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหลักโดยจัดให้มี “กระบวนการยุติธรรมทางเลือก” ซึ่งสนับสนุน การระงับข้อพิพาทให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว เพื่อสร้างความยุติธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

กระบวนการยุติธรรมทางเลือก (alternatives to justice) หมายถึง กระบวนการหรือมาตรการใด ๆ ที่ใช้สำหรับแสวงหาความยุติธรรมที่มีรูปแบบการปฏิบัตินอกเหนือจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ซึ่งมองในบริบทของคดีอาญาแล้ว กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในคดีอาญาจึงมีใช้วิธีการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามระบบการดำเนินคดีอาญาอย่างเป็นทางการทั่วไปเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการมองที่ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเหยื่ออาชญากรรม ชุมชน และสังคมโดยรวม ซึ่งเป็นแนวคิดของการชดใช้เยียวยา มุ่งเน้นความสมานฉันท์และความปรองดองให้เกิดในสังคมเป็นหลัก ซึ่งยังมีปัญหากฎหมายดังนี้

1. ปัญหาในการดำเนินคดีอาญาของความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

ในปัจจุบันการดำเนินกระบวนการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาของพนักงานสอบสวน ส่วนใหญ่มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การมุ่งยุติคดีหรือเบี่ยงคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมเป็นสำคัญ อันเป็นแนวคิดที่มาจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทางแพ่ง จนบางครั้งไม่ได้ให้ความสำคัญหรือคำนึงถึงด้านของผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด หรือชุมชนที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ อันเนื่องมาจากข้อพิพาททางอาญานั้น ๆ รวมถึงปัญหาการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างคู่ความและชุมชน ซึ่งสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นมาจากจำนวนคดี หรือภาระงานที่เข้ามาของพนักงานสอบสวนที่มีปริมาณค่อนข้างมาก และขาดหลักการและแนวคิดในมาตรการบำบัด

ฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เหมาะสม ไม่มีรูปแบบมาตรการที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้สำนึกในการกระทำของตน

ส่วนปัญหาเรื่องข้อจำกัดทางกฎหมายของความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

ปัจจุบันกระบวนการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาของพนักงานสอบสวนถือได้ว่าเป็นมาตรการรูปแบบหนึ่งของการยุติคดีหรือระงับข้อพิพาททางอาญาที่ได้ยึดถือและปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย แม้พนักงานสอบสวนจะมีการดำเนินการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาในกรณีต่าง ๆ มากมาย แต่ส่วนใหญ่การดำเนินการดังกล่าวก็ถือเป็นเพียงแนวปฏิบัติที่ยึดถือกันมาเท่านั้น จากการศึกษาที่ไม่พบทบทวนคดีทางกฎหมายมารองรับกระบวนการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาของพนักงานสอบสวนนั้น ก็อาจส่งผลให้การดำเนินกระบวนการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาของพนักงานสอบสวนในปัจจุบันนั้นขาดรูปแบบและหลักการที่ชัดเจนแน่นอน ปัญหาที่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อเรื่องขอบเขตและความชัดเจน ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน อันทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่นกรณีที่พนักงานสอบสวนอาจใช้กระบวนการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้คดีที่มีความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 ทำการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาในพนักงานชั้นสอบสวน ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้คู่กรณีและบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถเจรจาตกลงระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของพนักงานสอบสวน ซึ่งจะสอดคล้องกับประโยชน์ของการไต่ถามข้อพิพาท เป็นการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ ทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างรวดเร็ว

2. ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 ของไทยกับต่างประเทศ

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถแก้ปัญหาในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเพราะกฎหมายไม่เปิดช่องให้กระบวนการยุติธรรมในบางขั้นตอนดำเนินการได้ โดยเฉพาะการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการระงับข้อพิพาทคดีอาญาอันเป็นความผิดที่ยอมความมิได้ (ความผิดต่อแผ่นดินหรือความผิดต่อรัฐ) ซึ่งเป็นลักษณะความผิดเล็กน้อย ไม่สมควรที่จะต้องดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก (Main Stream Criminal Justice) หรือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ เพราะการกระทำโดย

ประมาทเป็นการกระทำโดยผู้กระทำความผิดไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิดทางอาญาอย่างแท้จริง และไม่ประสงค์จะให้เกิดความเสียหายขึ้น นอกจากนี้ บางคนอาจมีนิสัยขาดความระมัดระวังอยู่เป็นอาจฉิน การจะให้รับโทษอาญาถึงจำคุกเพราะขาดความระมัดระวัง จึงไม่สมเหตุผลเท่าใดนัก เนื่องจากขาดเจตนาร้าย สมควรที่จะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนมาใช้ระงับข้อพิพาทในคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลียและประเทศแคนาดา มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในมาตรการทางเลือก ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดร่วมกันพัฒนาและแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรใช้มาตรการทางกฎหมายสหรัฐอเมริกาในเรื่องการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกฎหมายแม่แบบมาใช้เป็นแนวทางในการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนสำหรับความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 ซึ่งจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในการเบี่ยงเบนคดี และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3. ปัญหาขั้นตอนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญามาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาของพนักงานสอบสวนยังขาดแนวทางและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพและเกิดความไม่แน่นอนจากการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวน การกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อรองรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน เฉพาะในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้วิจัยจึงเห็นควรมีการออกระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อแนวทางและวิธีปฏิบัติขั้นตอนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญามาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวน เฉพาะในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถนำไปใช้ได้กับความผิดเกือบทุกประเภทแม้จะเป็น

ความคิดร้ายแรงและในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นชั้นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด หรือศาลยุติธรรม โดยอาศัยความสมัครใจของคู่กรณีเป็นหลัก ส่วนในเครือรัฐออสเตรเลีย นอกจากจะได้นำหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวน ยังได้มีการตราพระราชบัญญัติอาชญากรรม (ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์) ค.ศ. 2004 ให้ใช้วิธีการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ ทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นวิธีการเบี่ยงเบนคดีก่อนถึงศาล และยังเปิดโอกาสให้ใช้ได้กับคดีเกือบทุกประเภท ตั้งแต่คดีไม่ร้ายแรงจนถึงคดีร้ายแรงที่สามารถรับโทษจำคุกได้ถึง 14 ปี รวมทั้งคดีทางเพศ ส่วนในประเทศแคนาดาได้มีการกำหนดให้มีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถนำมาใช้กับความผิดเล็กน้อย หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการใช้มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้มีความสอดคล้องกับกฎหมายต่างประเทศ ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 เพื่อให้สิทธิภาคีดังกล่าวมาฟ้องร้องไปโดยพนักงานสอบสวน ไม่ต้องส่งสำนวนการสอบสวนและตัวผู้ต้องหาให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลอีก และควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในชั้นสอบสวนในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ตามมาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 ควรกำหนดขั้นตอนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการไต่ถามข้อพิพาททางอาญามาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

5.2 ข้อเสนอแนะ

หลังจากได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงระบบการไต่ถามข้อพิพาทระหว่างระบบการไต่ถามข้อพิพาทที่มุ่งเน้นการยุติคดีกับระบบการไต่ถามข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์แล้วเป็นที่ทราบว่าระบบการไต่ถามข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์เป็นระบบที่เหมาะสมกับข้อพิพาททางอาญา โดยเฉพาะความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย) มาตรา 300 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส) และมาตรา 390 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ) การไต่ถามข้อพิพาทในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ขาดแนวทางและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนทำให้เกิดความไม่แน่นอนจากการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาในการดำเนินคดีอาญาของความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (8) จะช่วยให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อย่างแท้จริง

ปัญหาเรื่องข้อจำกัดทางกฎหมายของความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 มีการดำเนินการไต่ถามถึงข้อพิพาททางอาญาในกรณีต่าง ๆ มากมาย แต่ส่วนใหญ่การดำเนินการดังกล่าวก็ถือเป็นเพียงแนวปฏิบัติที่ยึดถือกันมาเท่านั้น จากการศึกษาที่ไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายรองรับกระบวนการไต่ถามถึงข้อพิพาททางอาญาของพนักงานสอบสวนในปัจจุบันนั้น ขาดรูปแบบและหลักการที่ชัดเจนแน่นอน ปัญหาที่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อเรื่องขอบเขตและความชัดเจน

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (8) เพื่อให้สิทธินำคดีดังกล่าวมาฟ้องระงับไปโดยพนักงานสอบสวนไม่ต้องส่งสำนวนการสอบสวนและตัวผู้ต้องหาให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลอีก ดังต่อไปนี้

มาตรา 39 บัญญัติว่า “สิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ย่อมระงับไปดังต่อไปนี้.....

(8) ความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 โดยการไต่ถามถึงข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์ในชั้นพนักงานสอบสวน”

2. ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดการไต่ถามถึงข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 ของไทยกับต่างประเทศ

จากการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย) มาตรา 300 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส) และมาตรา 390 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ) เพื่อเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมหลัก ซึ่งจะช่วยลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหลัก และเป็นการเสริมกระบวนการยุติธรรมหลักให้คดีที่มีความจำเป็นต้องใช้กระบวนการ

ยุติธรรมอย่างแท้จริงดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วและคล่องตัวมากขึ้น ทั้งยังช่วยบรรเทาความเสียหายให้ทุกฝ่ายกลับคืนสู่สภาพดั้งเดิมโดยเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเพื่อแก้ปัญหาและนำความสมานฉันท์กลับคืนสู่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายของต่างประเทศ กล่าวคือ สหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย และประเทศแคนาดา

3. ปัญหาขั้นตอนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญามาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรมีการออกระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อกำหนดขั้นตอนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวน เฉพาะในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 ดังมีลักษณะต่อไปนี้

1) แจ้งสิทธิคู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย

เมื่อมีการกระทำความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 ให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิให้คู่กรณีทราบว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขเยียวยา เพื่อเป็นการสอดคล้องกับทฤษฎียุติธรรม ที่ไม่เห็นด้วยกับการถูกสังคมนิติธรรม โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดจึงมีการนำกระบวนการเชิงสมานฉันท์เพื่อไม่ให้บุคคลที่กระทำความผิดถูกตีตราและได้รับการแก้ไขฟื้นฟู

2) ความยินยอมและความสมัครใจของคู่กรณีที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย

ก่อนเริ่มทำการสอบสวน คู่กรณีทั้งสองฝ่ายต้องสมัครใจที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย โดยพนักงานสอบสวนจะบันทึกคำร้องขอและคำยินยอมเพื่อดำเนินการตั้งคณะผู้ไกล่เกลี่ย หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอม ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีการแก้ไขปัญหา การกระทำใด ๆ ต้องทำด้วยความสมัครใจร่วมกัน

3) การแต่งตั้งคณะผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องขอ โดยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายยินยอม หัวหน้าสถานีตำรวจทำการพิจารณาและดำเนินการแต่งตั้งคณะผู้ไกล่เกลี่ย และแจ้งให้คู่กรณีทราบถึงหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ย หากผู้ไกล่เกลี่ยคนใดมีส่วนได้เสียกับคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ก็สามารถตั้งผู้ไกล่เกลี่ยคนใหม่ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สร้างความสัมพันธ์กันหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้กระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย สังคม

4) กระบวนการไกล่เกลี่ย

คณะผู้ไกล่เกลี่ยมีหนังสือส่งไปให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายภายใน 5 วัน คู่กรณีจะมาเองหรือส่งตัวแทนมาก็ได้ ณ สถานีตำรวจ คู่กรณีทั้งสองฝ่ายต้องทำการไกล่เกลี่ยไม่เกิน 15 วันนับแต่วันออกหนังสือ หากคู่กรณีไม่มาตามกำหนดโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก

หากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขอเลื่อนโดยมีเหตุสมควร จะมีการขยายเวลาไปไม่เกิน 15 วันนับจากกำหนดนัดแรก หากคู่กรณีฝ่ายใดไม่ยินยอมถือว่าไม่ประสงค์จะไกล่เกลี่ย ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก

การไกล่เกลี่ยต้องเก็บเป็นความลับ หากตกลงกันไม่ได้จะไม่มีผลต่อการดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก หากตกลงกันได้ คณะผู้ไกล่เกลี่ยจะช่วยเหลือจำนวนค่าเสียหายที่สมควร โดยทั้งสองฝ่ายยินยอมในจำนวนเงินที่ตกลงกันได้ เพื่อให้สอดคล้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ซึ่งเป็นการเบี่ยงเบนคดี ก่อให้เกิดความรวดเร็วกว่าการดำเนินคดีในศาล

5) การควบคุมความประพฤติ

ผู้กระทำความผิดต้องชดเชยเยียวยาผู้เสียหายตามที่ทำการตกลงกันได้ถือว่าสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องไม่ระงับ จนกว่าผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ตกลงกันได้ไว้ครบถ้วน สิทธินำคดีอาญามาฟ้องก็จะระงับ

วิธีการกำหนดเงื่อนไขของผู้กระทำความผิดคือ (ก) ต้องรายงานตัวกับบุคคลที่คณะผู้ไกล่เกลี่ยมอบหมาย (ข) จัดให้ผู้กระทำความผิดบริการสังคม (ค) ชดเชยค่าเสียหายตามความเหมาะสม (ง) หารายได้มาชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย (จ) ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทำกันไว้ (ฉ) เงื่อนไขอื่น ๆ เพื่อแก้ไขฟื้นฟู เมื่อผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งตามที่ตกลงกันได้ ถือว่าการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนสำเร็จ เพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการเชิงสมานฉันท์ ในการชดเชยเยียวยาให้แก่ผู้เสียหาย ไม่ว่าจะผ่านทางทรัพย์สินหรือทางจิตใจ

6) การรายงานผลการไกล่เกลี่ย

คู่กรณีตกลงกันอย่างไร ผู้ไกล่เกลี่ยตัดการบันทึกข้อตกลงโดยทั้งสองฝ่ายและผู้ไกล่เกลี่ยต้องลงลายมือชื่อ ข้อตกลงจะต้องแดงถึงเจตนาของคู่กรณี หากปฏิบัติครบ ต้องรายงานผลเพื่อทำการเพื่อชะลอการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก เพื่อเป็นการสอดคล้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยยุติข้อพิพาทลง โดยไม่ต้องนำคดีเข้าระบบกระบวนการยุติธรรมปกติ

7) ผลของการไถ่เกลี่ย

7.1) กรณีไถ่เกลี่ยสำเร็จ

การดำเนินกระบวนการเชิงสมานฉันท์ในการไถ่เกลี่ยสำเร็จและปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วน สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องจะระงับเป็นการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งเป็นการเบี่ยงเบนคดี จะเป็นการลดปริมาณคดีที่ขึ้นศาล ประหยัดงบประมาณ

7.2) กรณีไถ่เกลี่ยไม่สำเร็จ

กรณีใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับไถ่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนไม่สำเร็จ ไม่ว่าจะเกิดจาก คู่กรณีเปลี่ยนใจเนื่องจากไม่ได้เป็นไปด้วยความสมัครใจ คู่กรณีไม่สามารถตกลงกันได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก ข้อมูลและหลักฐานไม่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับกระบวนการไถ่เกลี่ย หากตกลงกันไม่ได้หรือเกิดจากความไม่ยินยอม คดีย่อมกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก

8) การควบคุมและการตรวจสอบ

การควบคุมและตรวจสอบต้องจัดเป็นบันทึกและรายงานเสนอต่อผู้บังคับบัญชา และเสนอไปยังพนักงานอัยการเพื่อตรวจสอบและควบคุมการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อเป็นการสอดคล้องกับหน้าที่ของผู้ไถ่เกลี่ย ซึ่งมีหน้าที่ที่กระทำการเป็นกลาง

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในชั้นสอบสวน ควรที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติทางกฎหมาย เพื่อให้ผู้กระทำผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 มาฟ้องระงับโดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในชั้นสอบสวน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติในชั้นพนักงานสอบสวน เพื่อให้สามารถควบคุมและตรวจสอบการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ซึ่งจะทำให้เกิดความรวดเร็ว สร้างความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประหยัดค่าใช้จ่าย และลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลยุติธรรม